

ამონიაზები „აგროსერვის ცენტრისგან“

როგორ დავიცვათ თხილი მავნეპლებისგან

ბოლო წლებში, საქართველოში მოწეული თხილის მოსავალი მნიშვნელოვნად გაიზარდა. მიუხედავად ამისა, თხილის ხარისხი ქვეყანაში მაინც დაბალია, რადგან ქართველი ფერმერები ამ დარგში გამოიყენები არიან. თურქეთში, მოკრეფის შემდეგ, თხილს გარკვეული დროით თბილ ადგილზე აჩე-

რებენ, რის გამოც ტენიანობა ბუნებრივად მცირდება, ამ პროცესის უგულებელყოფით კი ნედლეულის ხარისხი ქვეითდება. ფერმერებმა, გაითვალისწინეთ თქვენთვის მნიშვნელოვანი და მეტად საჭირო აგრორჩევები.

მე-2 გვერდი

2 აჭარაში მოძველეობის ცარმოადგალების ერთანაოს შეხვედრები

აჭარაში მოქმედი კომპერატივების წარმომადგენლები ქობულეთში „აგროსერვის ცენტრის“ საქმიანობასა და ორგანიზაციაში განხორციელებულ პროექტებს გაეცნენ. სტუმრებმა „აგროსერვის ცენტრის“ მარწყვისა და პამიდვრის სათბურები, ვაზისა და ხეხილის სანერგე მეურნეობა, ასევე ბალახის ინტენსიური წარმოების დანადგარი, ხილის საშრობი მინისაწარმო და ფურის ხელოვნური განაყოფიერების სადგური დაათვალიერეს. ვიზიტის მიზანი კომპერატივებისთვის თანამედროვე ტექნოლოგიების გაცნობა და გამოცდილების გაზიარება იყო.

4 „ჩვენი მიზანია იმარცვირებული სასუფრო უკრძალვა აღმაშენებით აჭარის რეგიონში“

საქართველო ყურძნისა და ღვინის სამშობლოა, ამიტომ პარადოქსულია ის ფაქტი, რომ წლის განმავლობაში, ქვეყნის ბაზარზე არსებული სასუფრო ყურძნის უდიდესი ნაწილი მთლიანად იმპორტირებულია.

რძე, მანონი, ხაჭო ამ სახელმოძღვით მხოლოდ ნაცურალური რძის პროდუქტები გაიყიდება

სახელმწიფო რძის პროდუქტების ბაზარზე ახალი რეგულაციებით შემოდის

პირველი აგვისტოდან, რძის მწარმოებლებისა და გადამამუშავლებისთვის ახალი წესები ამოქმედდება. რძის ტექნიკური რეგლამენტი, რომელზეც ხელისუფლება რამდენიმე თვის განმავლობაში მუშაობდა, რძისა და რძის პროდუქტების ბაზარს ორი მიმართულებით არეგულირებს. პირველი რძის, რძის ნაწარმისა და მისი შემცველი პროდუქტების შემადგენლობას ეხება. მეორე მიმართულება კი, ეტიკეტირების წესებს განსაზღვრავს და ბიზნესოპერატორის მიერ პროდუქციის წარმოების და რეალიზაციის სავალდებულო პირობებს აწესებს.

თუ კომპანიები პროდუქციას არარძისმიერი ნედლეულით ანარმოებენ, მას რძის ნაწარმის – არაუნის, ხაჭოს, ყველის, რძისა თუ კეფირის სა-

ხელნოდებებით ველარ გაყიდიან. საუბარია მცენარეულ ცხიმებზე დამზადებულ პროდუქტზე, რომელიც საქართველოში ფართოდ გამოიყენება და ის ჩვენ ბაზარზე, როგორც რძის ნაწარმი ისე იყიდება.

დღემდე კანონმდებლობით ბიზნესმენი თავად ირჩევდა ფორმულას, რომელიც მას აწყობდა. მაგალითად, რძის პროდუქციას ამზადებდა მცენარეული ცხიმისგან და მას აწერდა რძეს, რადგან კანონი არ უკრძალავდა. ფაქტია, რომ ამ პროდუქტში რძე საერთოდ არ ფიგურირებდა. ამ ფორმულით ბიზნესმენს პროდუქტის წარმოება გაცილებით იაფი უკადებოდა, ვიდრე იგივე პროდუქტის ნაცურალური რძისგან დამზადება. ბაზარზე ის კონკურენციას უწევდა ნამდვილ რძის პროდუქტებს, რადგან ნაცურალური რძის ფასი გაცილებით ძვირია.

მე-2 გვერდი

აგრორჩევაზე „აგროსერვის ცენტრისგან“

როგორ დავიცვათ თხილი მავნებლებისგან

საქართველოში გავრცელებულ მრავალიცხოვან კულტურათა შორის, თხილი ერთ-ერთი უძველესი და უძვირფასესია. ბუნებაში თხილის ხუთი სახეობა გვხვდება: ჩვეულებრივი თხილი, მსხვილნაყოფა თხილი, პონტის თხილი, დათვის თხილი და ამერიკული თხილი. დღეს არსებული ყველა კულტურული თხილის საწყის ფორმად პირველი სამი სახეობაა მიჩნეული.

მსოფლიოში თხილის გავრცელების პირველ კერად შავი ზღვის სამხრეთ აღმოსავლეთი სანაპირო, კავკასია და მცირე აზიაა აღიარებული. პირველი და მისი მოსაზღვრე რაიონებიდან თხილი ძველ საბერძნეთში შევიდა, საიდანაც გავრცელდა სამხრეთ იტალიასა და სიცილიაში, აქედან კი საფრანგეთში, ესპანეთში, ინგლისში, გერმანიასა და აშშში. მკერძოვართა აზრით, ეს კულტურა შავი ზღვის სანაპიროზე ჯერ კიდევ ჩვ. ნ.ალ-მდე მექენიზმი საუკუნეში იყო ცნობილი.

ბოლო პერიოდში თხილის გაშენება აქტუალური გახდა საქართველოში. ამ კულტურის რაოდენობა, მოთხოვნასთან და ფუსთან ერთად იზრდება. ამიტომაც მნიშვნელოვანია, რომ თხილის ნაყოფს კარგად მოუაროთ და მოსავალი მავნე დაავადებებისგან დაიცვათ.

თხილის მავნებელ-დაავადებები

საქართველოში თხილის კულტურაზე 100-ზე მეტი სახეობის მავნებელი დაავადებაა დაფიქსირებული. მათგან ყველაზე მეტად გავრცელებულია შემდეგი მავნებები: ცხვირგრძელები, ჩრდილები, ბურები, სხვადასხვა სახის ფოთოლჭამიები, ხატარები, ხატარები, ბურები, სხვადასხვა სახის ფოთოლჭამიები, ხატარები, მზომელე-

ბი, აბრეშუმისვევიები, ხერხიები, ტყიპები, ფოთოლვევიები, ხარაბუზები და ა.შ. დაავადებებიდან კი გავრცელებულია: ნაცარი, ყავისფერი და ნაცრისფერი სიდამპლა, ხავსები, ლიქენები, რომლებიც აკნინებენ მცენარეს და ინვევენ მათ ნაადრევ ხმობას.

ჩამოთვლილ მავნებელ დაავადებათა წინააღმდეგ ბრძოლისთვის, კომპლექსურად უნდა გამოიყენოთ შემდეგი კომპინირებული მეთოდები: აგროტექნიკური, სანიტარულ-ჰიგიენური და ქიმიური. მაგრამ მაღალი ხარისხის თხილის მოსავალის მისაღებად, ქიმიური პრეპარატების გამოყენება მოსავალის აღებამდე 1-1.5 თვით ადრე უნდა შეწყვიტოთ. წინასიმიერ შემთხვევაში, მავნებელ დაავადებათა წინააღმდეგ ჩასატარებელი ქიმიური ღონისძიებების თაობაზე, სპეციალისტების უნდა მიმართოთ. ეს გახლავთ რჩევები იმ შემთხვევისთვის, როცა თხილი უკვე აქვს დაავადება, თუმცა თქვენ შეგიძლიათ დაავადების პრევენციაც.

როგორ დავიცვათ თხილი მავნებელ-დაავადებებისგან

შემოდგომაზე, ფოთოლცვენის შემდეგ უნდა შევაგროვოთ და გავანადგუროთ ჩამოცვენილი ფოთოლები, შემდეგ თხილის ბურები ნიადაგი შემოვტაროთ. ამ გზით მოვსპობთ სოკოს სპორებს, რომელიც ჩამოცვენილ ფოთოლებზე ზამთრობს და თხილის ცხვირგრძელებს მატლებს, რომლებიც ზამთრობით ნიადაგს აფარებენ თავს. ზამთარში უნდა მოვჭრათ და დავნევათ შავი ხარაბუზას მიერ დაზიანებული თხილის ყველა ტოტი. თხილის ცხვირგრძელის რიცხვონობის შესამცირებლად ზაფხულში რამდენ-ჯერმე უნდა ჩამოვკრიფოთ დაჭინებული ლიტერატურა.

ლი თხილი. ნაცართან საბრძოლველად, ფოთლების გაშლისას მცენარეს შევასხუროთ 0,5% -იანი გროგირდის რომელიმე პრეპარატი. ფერმერები, მოერიდეთ მინერალური სასუქების ცალმხრივად და არასწორად გამოიყენებას. ზემდინევით ზუსტად ჩასატარებელი აგროტექნიკური სამუშაოები. გაუფრთხილდით მინას და გონივრულად გამოიყენეთ იგი.

როდის და როგორ მოკრიფოთ თხილი

თხილის ჯიშები, კლიმატური პირბებისა და ადგილმდებარების მიხედვით, სხვადასხვა დროს ინყებზე სიმნივეს; ნაყოფის შემოსვლა გრძელდება 30-40 დღემდე, ამიტომ მოსავლის აღება, შერჩევით, რამდენიმე ვადაში უნდა ნამორებდეს. თხილის ტექნიკურად მომნივების ნიშნად ითვლება: საბურველის გამუქება, აგრეთვე თხილის ნაფუჭის გამუქებაც, განსაკუთრებით კი ფუძესთან და ადვილად სცილდება საბურველს. თხილს კვერცით მაშინ, როდესაც თხილის ბურების სუსტი დარხევის დროს ნორმალური განვითარების ნაყოფი ცვი-

ვა საბურველიდან ან საბურველიად. სრულმისხმოარე ხიდან იკრიფება დაახლოებით 4-5 კგ თხილი. შემდეგ ნაყოფს საბურველს შემოაცლიან და ამრობენ. თუ თხილის ბალები გაბალახებულია, კრეფის დაწყების წინ უნდა გაითიბოს. ნათიბი და სხვა ნარჩენები, რაც ხელს უშლის მოსავლის უდანაკარგოდ აღებას, პლანტაციის გარეთ უნდა გაიტანოთ. განსაკუთრებული ყურადღებით უნდა გასუფთავდეს ნიადაგის ზედაპირი ბურების გარშემო. იმ ჯიშების შემთხვევაში, რომელთა ნაყოფი ერთდროულად არ მწიფდება და სიმნივეში შესვლის დროს ძალიან ადვილად სცილდება ჩენჩხის, ბურები უნდა შეირჩეს. ამ დროს მომნივებული თხილი უჩენებიდ ცვივა ძირს. პროცესს გამოეორებთ საჭიროების მიხედვით. შემდეგ ფერმერებს თხილი გადააქცით საცავში, სადაც მოსავალს აუცილებლად უნდა ხვდებოდეს ნიავი, ყრიან თხელ ფერებად და ნიჩბით ურევენ. 10-12 დღის მერე კი, საბოლოოდ არჩევენ და ასუფთავებენ ჩენჩხისგან. გარებული მშრალი ნაყოფის სინოტივე არ უნდა აღემატებოდეს 14%-ს.

აშარაში მომავალი პომპარაცივების ნარმომადგრენების ერთმანეთს შესვენება

აგროტერატივების 40-მდე წარმომადგრენელი ეწვია. შეხვედრას აჭარის სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე იოსებ აბულაძეც ესწრებოდა. მან კოოპერატივის ძლიერ მხარეებზე, აგრეთვე იმ შესაძლებლობებსა და პროექტებზე ისაუბრა, რასაც ფერმერებს სამინისტრო სთავაზობს. ფერმერებს საჩუქრად გადაეცათ მეფუტკერობის, მებალეობის, მეცხოველეობისა და სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა დარგის შესახებ „ენპარდ აჭარის“ პროგრამის ფარგლებში დაბეჭდილი ლიტერატურა.

ფერმერების შევასება სასოფლო-სამუშაო პომპარაცივებზე

კომპერატივი „ბარაქა“ – ლაგა ლოდონგარიდები

„კომპერატივს არ აქვს პრობლემები, პირიქით, ძალიან მოხერხებული გაერთიანებაა აჭარაში მოქმედი ფერმერებისთვის. ერთად ბევრი ახალი იდეა მოგვდის და უფრო თამამად ვმუ-

შაობთ. ახლა დავგეგმეთ ახალი მიმართულებით მუშაობა. ხეხილის ძირები გვჭირდება და „აგროსერვის ცენტრს“ მოვაკითხოვთ, მაგრამ სამინისტროს პროექტში ჯერ ვერ ჩავერთეთ. აგვისესნებს, რომ ახლა არ არის მცენარეებსს დარგვის აგროვადები. კომპერატივ „ბარაქას“ ფუტკარი ჰყავს და თაფლს ამზადებს, მაგრამ ახლა, ჩვენს საქმიანობას მოცვის, კაკლისა და თხილის მოყვანას დავამატებთ. უკვე რამდენი წელია ვეუცრებების გამოგვიანების და არავითარი შემოსავალი არ აქვს, ამიტომ ყანის ნაცვლად, თხილის და კაკლის ბაზა

გავაშენებთ. მე თუ არა, ჩვენს შვილიშვილებს ერგებათ შედეგი, რასაც ეს საქმე მოიტანს.“

კომპერატივი „ოთო“ – რთარ ლოდონგარიდები

„კომპერატივში სამი წევრი ვართ და ერთმანეთს დიდ შელავას ვუწევთ. მაგალითად, ნანარმის რეალიზაციისას, პროდუქტი მხოლოდ ერთ ჩენენგანს მოაქვს ქალაქი გასაყიდად, დაანარჩენი ირ კი ვრჩებით სამუშაოდ. რაც ასე გუნდურად დავინყეთ მუშაობა, სისტემატიკური კლიენტებიც გავიჩინეთ ქალაქში და იცით რატომ? სამივეს ერთად უფრო მეტი ბოსტონული მოგვავას და ერთიანად ვაწვდით პროდუქტს. სამივე ერთად ვეირაბით მანქანას და ხარჯიც ნაკლები გამოგვდის, რაც პროდუქტს არ აძირებს. უფრო მეტს გეტყვით, ამ შრომისა და რესურსის განაწილებაში ისე გაგვიადვილა მუშაობა, გადაგვიტეთ მეზობელი სოფლებიდან კიდევ 5 ოჯახი გავაერთიანოთ და 8 წევრამდე გავ-

ზარდოთ ჩვენი კოოპერატივი. ამ შეხვედრაზე გრანტები ახსენება. რა ტქმა უნდა, ძალიან კარგია სახელმწიფო რომ გვეხმარება, მაგრამ მხოლოდ მაგისტრის არ ღირს კოოპერატივის შექმნა. მართალია ფული არა ბევრი, მაგრამ ნელა-ნელა თავადვე მოვახერხებთ გაძლიერებას“.

კომპერატივი „პერსპექტივა თხილი“ – ნოდარ ზოსიძე

„ოთხი წლის წინ დავიწყეთ თხილი მუშაობა და უკვე საკმაოდ კარგი მოსავალი გვაქვს. გვინდა გავზიარდოთ მოსავლის რაოდენობა და მისი რეალიზაციით მეტი შემოსავალი მივიღოთ. ამიტომ გადაგვიტეთ კომპერატივის შექმნა, მივხვდით, რომ სტრატეგიულად ასე უკეთ ვიმუშავებით. ნათესავები გავერთიანდით წევრება

რძე, მანონი, ხაჭა

ამ სახელმოწვევით მხოლოდ ნაფურალური რძის პროდუქცია გაიყიდება

სახელმწიფო რძის პროდუქტების ბაზარზე ახალი რეგულაციებით შემოდის

ახალი რეგულაციით სიტუაცია
იცვლება. რეგლამენტი არ კრძალავს
პროდუქციის დამზადებას მცენარეუ-
ლი ცხიმებისგან, თუმცა ის რის შემ-
ცველი პროდუქტების კატეგორიაში
გადავა და ბიზნესოპერატორებს სხვა
სახელწოდების მოფიქრება მოუწევთ.
ისინი რძეს ვეღარ დააწერენ პრო-
დუქტს, რომელიც მცენარის ცხიმითაა
დამზადებული. ანუ რეგულაციის შემ-
დეგ, თუ თქვენ იყიდით პროდუქტს,
რომელსაც აწერია რძე, ზუსტად გე-
ცოდინებათ, რომ ცხოველურ ცხიმზე
დამზადებულ ნამდვილ რძეს ყიდუ-
ლობთ.

რეზო ხარაბაძე ფერმერია, რომელსაც სოფელ განთიადში საკუთარი კონბერატივი – „წონიარის ბეთლემი“ აქვს. ჰყავს რამდენიმე ათეული მენეჯელი ძროხა, ანარმონებს რძესა და მანინს. „ძალიან მიჭირს ჩემი ხარისხიანი პროდუქტის გასაღება. ხომ ხედავთ, კონკურენციას ვითომ რძის პროდუქტები მიწევენ. ამ სფეროს მოწესრიგება უნდა. სურსათის უვნებლობის სამსახური ამ მიმართულებით აქტიურად უნდა მუშაობდეს, ჩემნაირ ფერმერებს პროდუქციის გასაღების პრობლემა არ უნდა ჰქონდეთ. შეხვალ მაღაზიაში, გაპრანტულ კოლოფებში ჩამოსხმული „რძე“ დაგვედებათ, ან მანინი. სინამდვილეში მას საერთო არაფერი აქვს რძის პროდუქტთან, მაგრამ ფაქტია, რომ ის საღდება. უმსხვილესი კომპანიები მუშაობენ ამაზე. მათ ჩვენგან კი არ მიაქვთ რძე, არამედ მცენარის ცხიმზე ამზადებენ თავიანთ პროდუქციას“, – აკახადებს რეზო ხარაბაძე.

სურასათის უკნებლობის სამსახურში ამბობენ, რომ მცენარეულ ცხიმზე დამზადებულ პროდუქტზე, ორ თვეში უკვე მითითებული იქნება, რომ ის რძის შემცველი პროდუქტია, მაგალითად, ხაჭოს დესერტი, ან ხაჭოსებრი მასა და არა ხაჭო. მომხმარებელი ზუსტად იქნება ინფორმირებული იმის შესახებ, თუ რას ყიდულობს. მას არ უნდა დასჭირდეს წვრილი შრიფტით ნაბეჭდი შემადგენლობების კოთხვა. მას ექნება არჩევანის საშუალება, შეიძინოს ნამდვილი რძის ნაწარმი ან პროდუქტი, რომელიც დამზადებულია მცენარეული ცხიმის ბაზაზე და ამ უკანასკნელში, წესით, უფრო იაფიც უნდა გადაიხადოს.

რა თქმა უნდა, ამ რეგულაციის ამუშავებით წვრილი ფერმერები მოგებული დარჩებიან, რადგან, თუ მსხვილი ბიზნესმენები გადაწყვეტენ ნატურალური რძის პროდუქტები გაყიდონ (ახლა რა-საც ყიდიან, ამ პროდუქტს რძეს ვეღარ დააწერენ), ნატურალური რძის მასობრივი შესყიდვა მოუწვთ გლეხებისგან. ეს ნედლეულზე მოთხოვნას გაზრდისა და მეცხოველეობის სექტორის განვითარებას შეუწყობს ხელს.

მაგრამ იმისთვის, რომ ფერმერებმა რძე ჩააბარონ, მნიშვნელოვანია ბაზარ-ზე არსებობდეს მაღალხარისხიანი რძის დიდი რაოდენობა. ფერმერები აცხადებენ, რომ დღეს აქარაში არ არსებობს მსხვილი კომპანიები, რომელიც მაღალი ხარისხის რძის პროდუქტს აწარმოებენ. მათივე თქმით, ეს დეფიციტი აუცილებლად შესავსებია, რადგან საქმე მომგერ ბიან ბიზნესთან გვაქვს. ფერმერი რამაზ ცუნცხალაძე ფიქრობს, რომ მესაქონლეობა შრომატევადი, მაგრამ მომგებიანი საქმიანობაა. — „თუ პროდუქტები

ლი საქონელი გყავს და კომბინირებული საკეპით ასაზრდოებ, ერთი ლიტრი რძის თვითღირებულება 40 თეთრი და-გიჯდება, მაშინ, როცა ბაზარზე ერთი ლიტრი რძის ლიტრებულება 1 ლარია, ზოგ შემთხვევაში კი – 2 ლარიც. ეს იმას ნიშნავს, რომ ფერმერები ამ საქმით აუცილებლად უნდა დავინტერესდეთ და დიდ კოოპერატივები შევქმნათ. დღეს ბაზარზე რთული სიტუაციაა. მაღალი ხარისხის, ეკოლოგიურად სუფთა და ფალსიფიცირებული პროდუქტი ერთად დევს დახლზე. სახელმწიფომ უნდა დაარეგულიროს, რომ ეს პროდუქტები გამოყოფილი და გამიჯნული იყოს ერთმანეთისგან. სახელმწიფომ უნდა იზრუნოს და დაიცვას როგორც მოქალაქე, ისე კერთილსინდისიერი ფერმერიც. რასაკვირველია, ერთი ფერმერი მთლიან სურათს ვერ შეცვლის რეგიონში, სახელმწიფო და მყიდველი უნდა დაეხმაროს მას“, – ამბობს რამაზ ცუნცხალაძე.

დღეს ქვეყანაში რდის ხარისხის შემოწმება არ ხდება, თუმცა რეგულაციის ამოქმედების შემდეგ, ბიზნესმენების ვალდებულები იქნებიან დააკმაყოფილონ მოთხოვნები რდის ხარისხისა და უსაფრთხოების შესახებ. ტექნიკური რეგლამენტის მეორე ნაწილი სწორედ რდის ნარმოებისა და გადამუშავებისა სტანდარტებს. აერთიანებს.

მენარმე, რომელიც ნედლ რძეს თერმულად ამუშავებს, ვაღდებულია, მკაცრად აღნესხოს რძის ყველა მომწოდებელი, მიღებული ნედლებულის სარისხი და წარმოებაში უგრძებლობის სტანდარტები ახალი სტანდარტით ნედლი რძის სიმკვრივე არანაკლებ 1027 კგ/მ²-ს უნდა შეადგენდეს, სომატური, მიერობებით დაბინძურებული უჯრედების რაოდენობა კი 1 მლ-ში არ უნდა აღემატებოდეს 500 000-ს.

ფერმერმა, ისეთი ცხოველისგან უნდა
მიიღოს რძე, რომელსაც ადამიანისთვის
რძის მეშვეობით გადამდები ინფექციურ

რი დაავადებების სიმპტომები არ აღლენიშნება; რეგლამენტი ითვალისწინებს საქონლის სადგომების კონტროლსაც თუ სადგომზე დაფიქსირდა ბრუცელოზი და ტუბერკულოზი, მენარმემ დაავადებული პირუტყვი იზოლირებულად უნდა გადაიყვანოს, ხოლო რძე მხოლოდ იმ შემთხვევაში გამოიყენოს, თუ სადგომში განთავსებულ ყველა ცხოველი სათითაოდ გამოიკლევს. აგრეთვე ადგილი, სადაც რძის შენახვა, დამუშავება ან გაგრილება ხდება, ცხოველის სადგომისგან გამოცალკევებული და რძის გასაცივებელი საშუალებებით აღჭურვილოუნდა იყოს.

ମିଶ୍ରବେଦାଙ୍ଗାଧ ମିମୀଶା, ରମ୍ପ ଫେରମ୍ପେରୁ
ଦୀ 2020 ନୋମଦ୍ରୀ ଗାତାଗିଲୁଗଲୁପୁଲୁ
ଦୀ ଅରିବାନ ସାହେଲମନ୍ଦିରା କ୍ରମିକରନାଲୀଶବ୍ଦାନ
ଅରାପିରିଦ୍ଵାପିର ମାନିନ୍ତି ମିଶ୍ରବେଦାଙ୍ଗାଧ
ଲୋଭିଶା ଦା ତେଗିଗିରୁଣ୍ଟିର କ୍ରମିକରନାଲୀ
ଫାତ୍ତୁରୀ, ନିନାବାଲମନ୍ଦିର ଶେମତିଶବ୍ଦାନାଥୀ, ମାତ୍ର

ნედლეულს ქარხნები ვეღარ ჩაიბარებენ.

ამ სტანდარტების დაკმაყოფილება
და დაცვა ფერმერებისთვის არც ისე
ადგილი იქნება. პირველ ეტაპზე, მათ
ფერმების გადაიარალება მოუწევთ,
რაც ფინანსებთან არის დაკავშირებუ-
ლი. პარალელურად, გასათვალისწინე-
ბელია პირუტყვის დავადების გამოკ-
ვლევა და კონტროლის ხარჯებიც.

დღეისთვის სახელმწიფო უფასოდ
მხოლოდ მსხვილფეხა ცხოველის ვაქ-
ცინაციას ახორციელებს. ვაქცინაცია
ჯილებზე, თურქულზე, ცოფზე, ყვა-

ვილზე, ტუბერკულოზსა და ბრუცე-
ლოზზე კეთდება. რაც შეეხება სხვა
დაავადებებს, რომლებიც საშიშ გა-
დამდებ ინფექციებს არ მეიკუთვნება,
მათი მკურნალობა ფერმერებმა თა-
ვად უნდა უზრუნველყონ.

კიდევ ერთი გამოწვევა ფერმერებისთვის რძის რაოდენობაა. ქართული საქონლის წველადობა დაბალია. საშუალო წველადობა წელიწადში ერთ ძროხაზე 1 200-2 000 ლიტრს აღნევს, იშვიათად 3 000-4 000 ლიტრს. ევროკავშირის წამყვანაში კი ერთი სული საქონლის წველადობა წელიწადში საშუალოდ 7 000 ლიტრია. შესაბამისად, ბაზრის მომარაგებისთვის, ფერმერებს თავიანთი მსხვილფეხა პირუტყვის ისეთი ახალი ჯიშებით ჩანაცვლება მოუწევთ, რომელთა წველადობა გაცილებით მაღალია.

კანონპროექტი „სასოფლო-სამეურნეო კომპერატივის“ შესახებ, სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციისა (FAO) და ევროკავშირის ექსპერტების მონაწილეობით მომზადდა. მანამდე კი, ამ ორგანიზაციამ საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების სურტორიზი შეათასა.

განვითარების სექტორის ხელმისაწვდომი სურვია.

სურვათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის კვლევით, 2005 წელს ჩატარებული სოფლის მეურნეობის აღნერის შესაბამისად, საქართველოში 700 000 სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთია. მათი 99% საოჯახო ფერმადაა

კლასიფიცირებული. ფერმერულ სექტორში მცირე
კერძო ფერმები დომინირებს. 93%-ს 2 ჰა-ზე ნაკლე-
ბი მიწა აქვთ. ერთი ფერმის საშუალო ფართობი კი
2.3 ჰექტარია.

ევროკავშირის ერთ-ერთი რეკომენდაცია საქართველოში ფერმერული მეურნეობების განვითარებაა. ევროპის სამეზობლო პროგრამა სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარებისთვის – „ENPARD“-ის ფარგლებში, საქართველო 2013-2016 წლებში 40 მილიონ ევროს მიღებს. აქედან 18 მილიონი ევრო საბიუჯეტო დახმარების სახით გადაეცემა საქართველოს მთავრობას; 15 მილიონი

გაიცემა გრანტების სახით მცირე ფერმერულ ბიზ-
ნესშე ორიენტირებული ორგანიზაციების შესაქმნე-
ლად; ხოლო დარჩენილი 3 მილიონი ევრო იქნება
ევროკავშირის თანამონაბილეობა აჭარის რეგიონში
სოფლის მეურნეობის სექტორის დასახმარებლად,
UNDP-თან ერთობლივი მეწარმენტის აზით.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრი
შალვა ფიფა აცხადებს, რომ სასოფლო-სამეურნეო
კომპერატივების შექმნა და მისი პოპულარიზაცია
ENPARD-ის პროგრამის ფარგლებში, ევროკავშირის
ერთ-ერთი რეკომენდაციაა.

„ჩვენი მიზანია იმაორცირვაზული სასუფრო ყურძის ალტერნაცია შევმრათ აჭარის რეგიონი“

საქართველო ყურძისა და ღვინის სამშობლოა, ამიტომ პარადოქსულია ის ფაქტი, რომ წლის განმავლობაში, ქვეყნის ბაზარზე არსებული სასუფრო ყურძის უდიდესი ნაწილი მთლიანად იმპორტირებულია. ადგილობრივი ფერმერები სასუფრო ყურძის მოყვანით მას შემდეგ დაინტერესდნენ, რაც „აგროსერვის ცენტრმა“ გვარუცუბნის ტერიტორიაზე ვაზის სადედე, საკოლექციო-სადემონსტრაციო სანერგეში 25-მდე ქართული და უცხოური სასუფრო-საღვინე ვაზის ჯიშები დარგო. აღნიშნულ სანერგეში აკლიმატიზაციისა და ადაპტაციის პერიოდს გადიან ვაზის ისეთი სასუფრო ჯიშები, როგორებიცაა: კარდალი, კრიმსონ სიდლესი, დონ მარანო, ალფონსო ლაველი, პრიმა, იტალია, დათიერი, ალედო, საბას მარგალიტი, ქართული საადრეო, სულთანიანი და სხვა. საღვინე ჯიშებიდან კი – ჩხავერი, ცოლიკაური, ბათუმურა, ტაძიგურა, კლარჯული, ქაქუთურა, ციცქა, კრახუნა, ოჯალეში, ალექსანდროული, უსახელაური და სხვა.

რა ფუნქცია აქვს ამ სანერგე მეურნეობას და რა შედეგზეა ორიენტირებული „აგროსერვის ცენტრი“? ამ საკითხთან დაკავშირებით, გთავაზობთ ინტერვიუს ექსტენციის სამსახურის უფროსთან, მირზა სურეზვილიან.

– ბატონი მირზა, რატომ გაკეთდა ეს სანერგე, რა მიზანი აქვს თქვენს უწყებას?

– ამ სანერგეს, ძირითადად, სადემონსტრაციო ფუნქცია აქვს. ჩვენ მოვიყანეთ ეს ვაზი და გვინდა დავარწმუნოთ ფერმერები, რომ ყურძის ახალი ჯიშების მოყვანა შესაძლებელია ხელვაჩაურში, ქობულეთში და ზოგადად, აქარის რეგიონში. სასუფრო ყურძინი რეგიონში არ მოჰყავთ, იგი, ძირითადად, მეზობელი ქვეყნებიდან შემოდის. სწორედ იმპორტირებულ პროდუქტს უჭირავს რეგიონისა და პრინციპში, თითქმის მთელი საქართველოს ბაზარიც. სასუფრო ყურძის იმპორტი კველაზე დიდი იდენტობის ივლის ბაზის და ბაზულობენ, რომ რასაც ვთავაზობთ ეს მხოლოდ კარგი იდეა არაა და მისი განხორციელება რეალურია. აქ მათ ვაჩვენებთ, რომ ვაზის არ სჭირდება განსაკუთრებული აგროქიმიური ჩარევა. უბრალოდ სწორად მოვლა-პატრონობის ცოდნაა საჭირო. ვედილობით ფერმერებს გამოცდილება გავუზიაროთ, ვასნავლოთ, ვაჩვენოთ, ლიტერატურა უფასოდ მივაწოდოთ და ა.შ. ეს აქტივობები ზრდის მოთხოვნას ჩვენ მიერ შეთავაზებულ აქტივობებზე, ისევე როგორც გაიზარდა მოთხოვნა სადემონსტრაციო სივრცეში არსებულ ვაზის ძირიბზე.

რეგიონში, შემდეგ კი მისი ჩანაცვლება მოხდეს ქართული სასუფრო ყურძინით. უფრო კონკრეტულად კი, აჭარის რეგიონში მოყვანილი ყურძინით.

– რამდენად არსებობს ამ ყველაფრის განსახორციელებელი რესურსი, სურვილი და დაინტერესება?

– დაინტერესება უკვე გვაქვს. უნდა ვალიაროთ, რომ ფერმერების ნდობის მოპოვება საკმაოდ რთული იყო, რადგან ადრე, ხელისუფლებასთან ურთიერთობის კარგი გამოცდილება არ ჰქონდათ. რამდენიმეწლიანი აქტიური მუშაობის შემდეგ, უნდობლობა ნელნელა გაქრა. ფერმერები ეტაპობრივად დარწმუნდნენ ჩვენს კვალიფიციურობასა და კეთილ განზრახვაში. საკუთარ თავზე გამოსკადეს, რომ „აგროსერვის ცენტრის“ აქტივობები და ჩჩერები სანდოა. ძალიან მნიშვნელოვანია ჩვენი აგრორესურსი, რომელიც საკმაოდ ხშირად ტარდება სადემონსტრაციო სივრცეში. ფერმერები მოდიან და ნახულობენ, რომ რასაც ვთავაზობთ ეს მხოლოდ კარგი იდეა არაა და მისი განხორციელება რეალურია. აქ მათ ვაჩვენებთ, რომ ვაზის არ სჭირდება განსაკუთრებული აგროქიმიური ჩარევა. უბრალოდ სწორად მოვლა-პატრონობის ცოდნაა საჭირო. ვედილობით ფერმერებს გამოცდილება გავუზიაროთ, ვასნავლოთ, ვაჩვენოთ, ლიტერატურა უფასოდ მივაწოდოთ და ა.შ. ეს აქტივობები ზრდის მოთხოვნას ჩვენ მიერ შეთავაზებულ აქტივობებზე, ისევე როგორც გაიზარდა მოთხოვნა სადემონსტრაციო სივრცეში არსებულ ვაზის ძირიბზე.

– რა პერიოდის შემდეგა შესაძლებელი ადგილობრივ ბაზარზე გაჩნდეს სასუფრო ყურძინა?

– სადემონსტრაციო სივრცეში შედეგი მეორე წელს ვე მივიღეთ, მაგრამ ყველამ იცის, რომ ხეს, ვაზის, მინიმუმ 4-5 წელი სჭირდება, ვიდრე გაიზრდება, მოგცემს ნაყოფს და ექნება დიდი მსხმიარობა.

– იმპორტირებულ პროდუქტს ხშირად უფრო დაბალი ფასი აქვს, ვიდრე ადგილზე ნარმობულს? ამ შემთხვევაში რა მოლოდინი გავა?

– ადგილობრივი ნარმობის ფასი გაცილებით დაბალი იქნება, თუ ფერმერი დიდი რაოდენობით პროდუქტს მოიყვანს. მთავარია, სწორად მოხდეს ვაზის მოვლა და გლეხმა მოიყვანოს დიდი რაოდენობით ყურძინი, რომ მისი პროდუქტის ფასი ადგენატური იყოს მათი მოთხოვნასთან. როგორც აღნიშნები სეზონზე ერთი კილო სასუფრო ყურძინის ღირებულება მაღალია და 4-5 ლარს შეადგენს.

– რაც შეეხება მთელი წლით პროდუქტის შენახვას, რამდენად შეძლებს ამას ადგილობრივი ფერმერი? პირტებულ პროდუქტს ხომ მთელი წლის განმავლობაში სამაცივრე მეურნეობებში ინახავთ.

– ეს პროცესი ჩვენთანაცაა დაწყებული. რეგიონში გვაქვს მცირე სამაცივრე მეურნეობები, რომლებსაც 18 ტონა პროდუქტის შენახვა შეუძლია. ბაზრის მოთხოვნის მიხედვით ეს მიმართულებაც ვითარდება. მარტივად რომ ვთქვათ, თუ გაიზრდება მოთხოვნა, ავტომატურად გაიზრდება სამაცივრე მეურნეობებში ინახავთ.

– ეს პროცესი ჩვენთანაცაა დაწყებული. რეგიონში გვაქვს მცირე სამაცივრე მეურნეობები, რომლებსაც მიხედვით ეს მიმართულებაც ვითარდება. მარტივად რომ ვთქვათ, თუ გაიზრდება მოთხოვნა, ავტომატურად გაიზრდება სამაცივრე მეურნეობებში ინახავთ.

– რა ჯიშის ყურძენი გაქვთ დარგული სადემონსტრაციო სივრცეში, რას სთავაზობთ ფერმერებს?

– ჩვენ მოვიყვანეთ როგორც ქართული, ასევე ევროპული და ამერიკული ვაზის ჯიშები. წელს 10 აბორიგენული, აჭარული ჯიშის ვაზი დავრგეთ. უცხოური ვაზის ჯიშები კი იმის მიხედვით შევარჩიეთ, რომ ჩვენი კლიმატის პირობებში ნაყოფი ყოფილი იყო. შესაბამისად, შედეგების მონაცემის კვეთისას მოდის მიხედვით შევარჩიეთ, რომ ჩვენი კლიმატის პირობებში განვითარდება, ამის შემთხვევაში განვითარდება სამაცივრე მეურნეობების რიცხვიც.

– რა სთავაზობთ ფერმერებს?

აჭარაში მოქმედი კომარაციის ნარმობისა და მოვალეობის მიზანია საგვარეულო მიწებზე თხილი გავაშენოთ და სარფიანი ბიზნესი ავანგრენი.

დასაწყისია მე-2 გვერდზე

კურსისთვის, რომელიც გაეროს ჰქონდა გამოცხადებული. ჩვენი მიზანია საგვარეულო მიწებზე თხილი გავაშენოთ და სარფიანი ბიზნესი ავანგრენი.

კომპერატივი „ახალი ერა“ – ამინად ნაკაშიდი

„კომპერატივი „ახალი ერა“ – ამინად ნაკაშიდი“ კომპერატივი მაშინ ჩამოვაყალიბებთ, როცა ჩვენნაირი ფერმერების მანარდასაჭერი პროექტების განხორციელება დაიწყო. რა თქმა უნდა, დაზიანების განვითარება კარგი შანსი მოგვეცა. მე მეფუტებრე ვარ, მოვძებნე დამატებით 3 მეცუტებრე, თავილის წარმობით დაინტერესებული ინიციატივით. მნიშვნელოვანია იმის კონტროლი, რომ კომპერატივის წევრებმა ერთი მეთოდით მოვიყვანოთ თაფლი. ოთხი მეცუტებრე მეცუტებრე მოვიყვანოს პროდუქტების შეფუთვა-რეალიზებაზე კი კომპერატივის ის ორი წევრი ზრუნავს, რომლებსაც ფუტკრები არ ჰყავთ. საქმე განაწილებული გვაქვს. გრანტი დაგვეხმარება საჭირო ინვენტარისა და დანადგარების შეძენაში, რაც ჩვენი ბიზნესი უკეთ განხორციელებას უზრუნველყოფს“.

კომპერატივი „თავადი“/ხელვაჩაური/ – როსტომ თავდგირი

„გასულ წელს ჩამოვაყალიბებთ კომპერატივი, რომელიც მემკენარეობის კუთხით მუშაობს. ლურჯი მოცვი მოგვყავს. სამინისტროს პროექტში ჩავერთეთ და გრანტიც ავიღეთ. მინდა გითხრათ, რომ კომპერატივის მინუსი არ აქვს, ამას საკუთარ მაგალითზე დაყრდნობით, თამაბად ვაცხადეთ. ის მსოფლიო პრაქტიკაში მრავალგზის გამოცდილია უცხოური განვითარება სამაცივრე მეურნეობებში ინახავთ. კოსტონი რომ ჩამოყალიბდა 1948 წელს, ყველა ხელებდაკაპინებული ამუშავებდა და მინას. სამწუხაორი, ჩვენ ამ რეჟიმში არ ვართ, მოთლად სამაცივრე არ გვაქვს საქმე ამ მხრივ. არადა ფაქტია, რომ უნდა მოგახერხოთ და ქვეყნის თვეს თავად ვანარმოოთ ყველაფერი – პური, ხილი, ბოსტნეული, რძის პროდუქტები. რეალობა ცუდი გვაქვს, მთელი ზამთარი მე